

Konkretisering av behov av bostad med särskild service LSS, samt möjliga alternativ med tillhörande kostnadsberäkningar

Inledning

I september 2020 färdigställdes en genomlysning av nuvarande samt kommande behov av bostäder med särskild service LSS. Genomlysningen genomfördes utifrån ett uppdrag av Socialnämnden om att kartlägga hur behovet såg ut samt skulle kunna komma att utvecklas kommande år och omfattade både servicebostäder samt gruppboendestäder.

En mycket kort sammanfattning från ovanstående nämnda genomlysning gör gällande att det totalt finns 44 boendeplatser inom bostad med särskild service LSS. Enstaka plats i servicebostad bebos av personer med SoL-beslut, dessa beslut är gamla och bedömning gjordes för länge sedan att dessa personer hade rätt att bo kvar.

Av dessa 44 platser är 18 gruppboendeplatser och 26 serviceboende. Utifrån de lagkrav som finns på verksamheterna är det inte möjligt att placera personer med gruppboendebeslut på serviceboende då detta är en lägre nivå av stöd och service. Det är inte heller möjligt att omvandla servicebostäder till gruppboendestäder då den fysiska utformningen på lokaler/lägenheter inte är förenliga med lagkravet. I dagsläget finns fler gynnande beslut om bostad med särskild service, än vad det finns platser i kommunens verksamheter.

Sammantaget uppskattat antal utifrån information biståndsenhet och skola (hämtat från genomlysning utförd sep 2020):

År	Förväntat tillkommande behov av grupp/servicebostäder
2020	5
2022	5
2025	4
2026-2030	6*

*detta är en mycket grov uppskattning av de barn som idag finns inom LSS-verksamheten och som är relativt unga, vilket kan ändra siffran snabbt. Dock visar det på ett idag känt behov på sikt.

Utifrån redovisning av ovanstående genomlysning gav Socialnämnden i februari 2021 förvaltningen i uppdrag att vidare konkretisera behovet av bostäder med

särskild service, samt redogöra för möjliga alternativ med tillhörande kostnadsberäkningar.

Avgränsningar

Ekonomiska kostnadsberäkningar kräver, för att vara fullt tillförlitliga, ett känt behov av faktorer så som lokaler, personalresurser, driftskostnader, vikariekostnader etc. Eftersom detta för tillfället inte är kända faktorer har schablonkostnader använts. Inte heller framtida brukares behov av stöd och service, är på förhand möjligt att förutse, vilket innebär att både kostnader för boende i egen regi samt vid köp av externa boendeplatser är grovt uppskattade.

Aktuellt nuläge

Så som läget beskrevs i tidigare genomlysning råder fortfarande underskott på boendeplatser enligt LSS. I dagsläget är samtliga gruppboendeplatser upptagna och en kö för verkställande av två boendebeslut finns. Det pågår för tillfället direktupphandling för externt köp av plats för båda besluten, då lagstadgad verkställighetstid passerats.

Inom serviceboende LSS, finns i dagsläget en tom plats som varit ledig ca 2 månader. Det finns inte heller någon kö och det senaste serviceboendebeslutet som fattades resulterade i att personen tackade nej efter att ha blivit visad boendet. Detta påvisar även svårigheten i att på förhand uppskatta behovet av platser.

Köp av externa platser/nuläge

För att hantera nuvarande underskott av boendeplatser har kommunen sedan något år tillbaka köpt en gruppboendeplats externt. Orsak till den placeringen var vid tillfället den enskildes specifika behov som inte kunde tillgodoses i den egna verksamheten trots att ledig plats fanns vid tillfället.

I slutet av 2020 har därefter ytterligare ett avtal tecknats avseende en gruppboendeplats externt, orsaken var då platsbrist i den egna verksamheten. Utifrån förändrade behov finns en förhoppning om att kunna tillgodose behovet av dessa boendeplatser i den egna verksamheten om lediga platser uppstår på lämplig enhet.

Båda dessa boendebeslut bedöms utifrån nuvarande behov av stöd hos de enskilda, kunna verkställas i befintlig egen verksamhet om boendeplats inom lämplig enhet blir tillgänglig.

Kostnadsläge för gällande avtal

Kostnaderna för köp av externa boendeplatser är beroende på graden av stöd den enskilde har. Det innebär att kostnaderna varierar stort, idag finns ett spann mellan **3950 kr/dygn till 12 800 kr/dygn**. Det ger en årskostnad i spannet 1 440 tkr till 4 670 tkr/år för de respektive platser verksamheten idag köper. I dessa boendeplatser ingår även kostnad för daglig verksamhet, då köp av externa platser också innebär behov av köp av daglig verksamhet externt då boendena är placerade utanför kommunen, vilket i sin tur omöjliggör deltagande i kommunens egna dagliga verksamhet.

Externa platser/kommande behov

Som ovan nämnts pågår i dagsläget direktupphandling av köp av ytterligare två gruppboendeplatser. Kostnadsläget ser ut att ligga på **cirka 1 440-1 500 tkr/år** och boendeplats. Troligt är att dessa boendebeställningar inte kommer att kunna tillgodoses i den egna verksamheten även om tillgängliga platser skulle uppstå, då de enskildas behov är så specifika och idag inte kan tillgodoses med de verksamheter kommunen bedriver och den kompetens som finns.

Alternativ 1: Möjlighet att utvidga antalet boendeplatser i egen regi i idag befintliga lokaler

I dagsläget finns inte möjlighet att utöka antalet boendeplatser i befintliga gruppboendestäder då lokalerna inte tillåter detta. Möjlighet kan dock eventuellt finnas att utöka ett serviceboende med en ytterligare plats, då det är trapphusboende. Det föresätter dock att exakt rätt lägenhet blir tillgänglig hos allmännyttan. Dock rymmer inte ytterligare en plats i befintliga bemanningsnivåer idag, som då måste justeras.

De gruppboenden som finns idag är små till antalet platser, vanligast förekommande är 4-5 boendeplatser per enhet. Det innebär att personalen i stor utsträckning arbetar ensam vilket innebär att vid minsta behov av dubbelbemanning måste resursförstärkning tillsättas, vilket blir kostnadsdrivande.

Tillgängliga lokaler i kommunens befintliga verksamheter

Verksamheten har sedan en längre tid bevakat lokaler som finns, alternativt planeras bli, tillgängliga i kommunens egna fastighetsbestånd samt även hos de fastighetsägare som idag inhyser kommunala verksamheter.

En omvärldsbevakning har genomförts mot andra kommuner och i och med detta föddes tanken på att titta närmre på möjligheten att öppna ett boende enligt bostad med särskild service LSS, men med inriktning äldre. En av orsakerna till detta är att andelen äldre som bor i verksamhetens gruppboenden ökar och med det även andelen som drabbas av somatiska sjukdomar så som olika demenssjukdomar och försämrad fysisk förmåga som kan höra åldrandet till. Personal som tidigare arbetat främst med stöd och omsorg i den enskildes vardag, får allt mer hälso- och sjukvårdsdelegerade arbetsuppgifter vilket inte alla har utbildning eller kompetens för. Utöver detta finns inte heller sjuksköterskekompetens tillhanda på boendet, utan de boende hör enligt tröskelprincipen till hemsjukvården.

Tallnäs vård- och omsorgsboende, beläget i Tallnäs, hyr lokaler av Offentliga Hus. Sedan en minskning av antalet boendeplatser enligt SoL, står översta våningsplanet på Tallnäs vård- och omsorgsboende tomta. Där finns totalt sju lägenheter samt gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen som samtliga skulle lämpa sig väl som gruppboende, LSS. Lokalerna är redan tillgänglighetsanpassade och eftersom verksamheten blockhyr hela huset, finns redan hyreskostnaden upptagen i befintlig driftsbudget. Lokalerna skulle möjliggöra sex boendeplatser då en lägenhet behöver vikas för personalutrymmen.

En enkel ekonomisk kalkyl har tagits fram till denna konkretisering, observera dock att den endast fokuserar på personal- och lokalkostnader. Avgränsning har gjorts då en fullt ut omfattande driftsbudget kräver mer förarbete än vad som hittills varit genomförbart.

Tallnäs plan 5	Prel uppskattad kostnad
Hyreskostnad plan 5 (finns i budget)	ca 500 tkr/år
Beräknade hyresintäkter 6 lgh	ca 400 tkr/år
Personalkostnad utifrån preliminärt uppskattat behov	3 500 tkr
Prel övrig drift	100 tkr
	3 700 tkr

*ovanstående är en grov uppskattning, ytterligare kostnader kan komma tillkomma så som budget för vikariekostnader mm.

Eventuella möjligheter med alternativet äldreboende LSS

Detta ovanstående alternativ skulle tillskapa totalt 6 gruppboendeplatser, alla med äldre-inriktning.

Lokaler finns redan tillgängliga samt budgeterade och i detta hus finns bemanning dygnet runt, vilket på idé-stadiet kan öppna för alternativ runt samarbete exempelvis nattetid då gruppboendets personal arbetar ensam.

Eftersom samtliga boende förväntas ha behov av hälso- och sjukvårdsinsatser är det fördelaktigt att sjuksköterska finns i huset dagtid mån-fre (övrig tid ambulans tjänstgörande sjuksköterska).

Eventuella utmaningar med alternativet äldreboende LSS

Att starta ett LSS-boende inriktning äldre som är lokaliserat på Tallnäs plan 5, är inte helt okomplicerat då förarbeten till lagstiftning LSS säger att principen bör vara att gruppboendestäder är förlagda till vanliga bostadsområden och att de bör utformas och placeras så att de inte får en institutionell prägel (se prop. 1992/93:159 s. 87).

Socialstyrelsen rekommenderar i allmänna råden (2002:9) att en bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS för att undvika en institutionell miljö inte bör vara belägen i nära anslutning till en annan sådan bostad, eller andra bostäder som inte är ordinära såsom t.ex. korttidshem eller särskilda boendeformer för äldre.

Dock påvisar den omvärldsbevakning som genomförts att denna typ av äldre-inriktning LSS blir allt vanligare i kommuner runt om i Sverige, och vanlig orsak är brukares ökade somatiska behov, brist på lämpliga lokaler samt höga kostnader för nyproduktion.

Socialstyrelsen genomförde xxx en enkät i landets kommuner som påvisar xxxx

Kontakt har i omvärldsbevakningen även tagits med IVO som är den instans kommuner har anmälningsskyldighet till för verksamhet enligt LSS. Tjänsteman på IVO informerar om att myndigheten i förväg inte kan säga om en sådan samlokaliserad verksamhet skulle klara en granskning, utan det är först efter en anmälan om missförhållanden eller slumpmässigt utvald revision som myndigheten prövar om verksamheten motsvarar lagkravet. Dock uppgav samma tjänsteman att det inte låter helt osannolikt att en sådan beskriven verksamhet på Tallnäs plan 5 skulle

kunna efterleva lagkravet, då möjlighet finns för helt separat entré och trapphus samt egen bemanning och verksamhet som lever upp till lagkravet på att tillförsäkra den enskilde goda levnadsvillkor.

Socialstyrelsen rekommenderar vidare att i regel endast tre till fem personer bör bo i en gruppboende. Ytterligare någon boende bör kunna accepteras men endast under förutsättning att samtliga personer som bor i gruppboendet tillförsäkras goda levnadsvillkor (SOSFS 2002:9) vilket torde innebära att samtliga lägenheter sex kan nyttjas för boendeplatser.

Ett boende med äldre-inriktning innebär dock att det inte är möjligt fördela vilka boendebeslut som helst om lediga platser uppstår. Tidigare genomlysning har påvisat att de förväntade nya besluten om bostad med särskild service LSS, främst rör yngre personer. Ett nytt boende med äldre-inriktning skulle innebära att personer redan idag boende i andra gruppboenden i kommunens verksamhet, erbjuds att flytta. Den kvarboendepincip som finns inom LSS gör gällande att den enskilde inte ska behöva flytta för att få sina behov tillgodosedda, vilket innebär att personerna själva alternativt deras företrädare måste se fördelarna med en flytt och själva tacka ja. Först då kan platserna på ett boende med äldre-inriktning fyllas samt öppna upp för lediga platser på andra gruppboende.

En utökning av antalet boendeplatser enligt ovan beskrivning kommer inte heller helt att ersätta behovet av externa köp, då det finns enskilda vars behov inte kan tillgodoses med de boenden och den kompetens som finns idag samt som tillkommer med en äldre-inriktning.

Alternativ 2: att lösa nuvarande samt kommande förväntade brist på bostäder med särskild service genom köp av externa platser.

Ett alternativ till att utöka antalet boendeplatser i egen regi, är att köpa externa platser då behov uppstår.

Eventuella möjligheter med att hantera behovet med externa platser

Vid köp av externa platser är det lättare att möta den enskildes behov av stöd då fler olika varianter av boenden finns tillgängliga. Olika individuella förutsättningar kräver olika typer av kompetens, vilket för en kommun av Timrås storlek är svår att upprätthålla i den egna verksamheten.

Externa köp innebär också att det inte finns någon stor risk att ett oväntat läge av överskott på platser uppstår, då avtal avslutas om behovet försvinner (dock med viss reservation för avtalstid). Vid externa köp medföljer en utökning inte heller efterföljande behov av ökad administration, personalansvar etc.

Eventuella utmaningar med att hantera behovet med externa platser

Köp av externa platser är kostnadsdrivande. De platser kommunen köper idag ligger i spannet mellan 1 440 tkr till 4 670 tkr. Variationen i dessa kostnadslägen beror som tidigare nämnts på den enskildes behov av stöd, vilket innebär att även framtida köp av platser kan variera stort i kostnader.

I dagsläget finns idag inga externa aktörer som bedriver LSS-boenden inom Timrå kommun, vilket innebär att de enskilda alltid måste flytta från hemkommunen

Alternativ 3: vidare utreda möjligheten att utöka antalet platser genom nyproduktion alternativt ombyggnation av externa lokaler

För att kunna utöka antalet gruppboendepplatser med mer allmän inriktning än äldre-alternativet, måste ett större arbete för att presentera kostnadsberäkningar för lokaler utföras. Det handlar utifrån dagens bristande tillgång på lämpliga lokaler, om nyproduktion alternativt större ombyggnationer. För att detta ska kunna genomföras finns troligen behov av ett förvaltningsöverspännande samarbete då kompetens att utföra detta på egen hand inte finns inom Socialförvaltningen.

Sammanfattning

Konstaterat är att det redan idag råder underskott på tillgången av bostäder med särskild service enligt LSS. För tillfället råder brist på gruppboendestäder och balans på serviceboendestäder.

Gruppboendestäder innebär enligt lagstiftningen högre krav på anpassade lokaler, än vad serviceboendestäder gör, som sedvanligt bedrivs som trapphusboenden.

I dagsläget köper kommunen två boendeplatser externt till en årlig kostnad av ca 6 100 tkr. Arbete pågår med att teckna ytterligare avtal om två boendeplatser vilket för tillfället ser ut att resultera i tillkommande kostnader på ca 3 000 tkr årligen. Orsak till dessa externa boendeplatser är främst platsbrist men även specifika individuella behov hos de enskilda som inte bedöms kunna tillgodoses i den egna verksamheten. Om lediga boendeplatser uppstår på rätt enhet, är det dock troligt att två av dessa fyra externa boendeplatser kan verkställas i egen regi.